

**Pernajan Sarvilahden kartanon torpat
Tarkastuskertomus
Johanna Enqvist & V.-P. Suhonen
2004**

Museovirasto/RHO

1. Johdanto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 1.-14.9.2004 Loviisan maalinnoituksen inventoinnin. Käytettävissä olleen ajan puitteissa ehdittiin tarkastaa myös Kuninkaan kartastoon merkityt Pernajan Sarvilahden kartanon eteläpuoliset 1700-luvun lopun torpan paikat¹. Karttatyön tekivät Johanna Forsius ja Mira Vierto Museoviraston rakennushistorian osastolla toteutetun inventointien kehittämishankkeen yhteydessä vuonna 2003. Kenttätyön suorittivat FM Johanna Enqvist ja FM V.-P. Suhonen. Kertomuksessa ovat mukana ainoastaan ne torpat, joista havaittiin maastossa jäännöksiä.

¹ Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805. Toimittajat Timo Alanen & Saulo Kepsu. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 505. Tampere 1989.

2. Kohdeluettelo

2.1. Torppa 1

Kunta:	Pernaja
Kylä:	Sarvilahti
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	Torpat
Rauhoitusluokka:	II
Ajoitus:	?→1700-luku→1900-luku
Peruskartta:	3021 12 Loviisa
Koordinaatit:	Pkoo: 6 703 011, ikoo: 3 452 895
Tutkimuksen laatu:	Inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kenttättyöaika:	10.9.2004
Diapositiivit:	MV/RHO 125533: 76
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125534: 80–81

Antalsäkernin pohjoispuolella sijaitsevassa harvahkossa kuusimetsässä on rakennusten jäännöksiä. Kuninkaan kartastoon merkityn torpan paikalla on ollut talo vielä 1900-luvulla². Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana syyskuun alussa kasvillisuuspeitteen vuoksi huonot.

Rakennus 1

Noin 14 x 6 metriä laaja kuusien, heinikon, pensaiden ja raivausjätteen peittämä länsi-itäsuuntainen rakennuksen pohja. Sammaleen peitossa olevan kivijalan korkeus on noin 0,5 metriä. Kivijalka koostuu noin 0,5 metriä halkaisijaltaan olevista kivistä. Tiiltä, laastia tai palanutta savea ei ole näkyvissä. Rakennus jakaantuu noin 1,5 metriä leveällä väliseinällä noin 7 x 6 metriä ja noin 6 x 5 metriä laajoihin osiin. Kummassakin huoneessa on noin metrin korkuinen kumpare (uuni?). Itäisen kumpareen halkaisija on noin 4 metriä ja läntisen 3 metriä. Lännessä olevan kumpareen yhteydessä on jonkin verran tiiliä.

Rakennus 2

Noin 50 metriä ensimmäisestä rakennuksesta koilliseen on mahdollisesti toinen rakennus. Maan päälle näkyy noin 8 x 5 metriä laajalla alueella useita aluskasvillisuuden sammaleen peittämiä kivirivejä. Yhtenäistä kivijalkaa tai uunin paikkaa ei kuitenkaan hahmotu. Näkyvissä ei ole myöskään laastia, tiiltä tai palanutta savea.

² Kuninkaan kartasto karttalehti 73; Kansallisarkisto, pitäjänkartta, lehti II:7/4 Pernaja.

Kuva 1: Rakennus 2. Etualalla mahdollista kivijalkaa.
Kuvaaja: V.-P. Suhonen

Rakennus 3?

Mahdollisesta rakennuksesta 2 noin 40 metriä luoteeseen on pohjakaavaltaan nelikulmainen kuusien ympäröimä terassi. Maanpinnalle ei näy kivijalkaa tai muita rakenteita. Paikka sinänsä sopisi hyvin rakennukselle.

2.2. Torppa 2

Kunta:	Pernaja
Kylä:	Sarvilahti
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	Torpat
Rauhoitusluokka:	II
Ajoitus:	?→1700-luku→1900-luku
Peruskartta:	3021 12 Loviisa
Koordinaatit:	Pkoo: 6 703 100, ikoo: 3 453 584
Tutkimuksen laatu:	Inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kenttätyöaika:	10.9.2004
Diapositiivit:	MV/RHO 125533: 77
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125534: 82

Kuninkaan kartastoon merkityn torpan paikalla on ollut talo vielä 1900-luvun alussa³.

Peltojen ympäröimällä harjanteella on tien vierellä noin 8 x 6 metriä laaja rakennuksen pohja. Rakennus on täysin pensaikon, vesakon ja aluskasvillisuuden peitossa. Rakennuksen sisällä on kumpare (uuni?). Noin puoli metriä korkean kivijalan päällä on jäljellä jonkin verran lahonneita seinähirsiiä.

MV/RHO 125533: 77

Kuva 2: Rakennuksen pohja.
Kuvaaja: V.-P. Suhonen

³ Kuninkaan kartasto karttalehti 73; Kansallisarkisto, pitäjänkartta, lehti II:7/4 Pernaja.

2.3. Torppa 3

Kunta:	Pernaja
Kylä:	Sarvilahti
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	Torpat
Rauhoitusluokka:	II
Ajoitus:	?→1700-luku→?
Peruskartta:	3021 12 Loviisa
Koordinaatit:	Pkoo: 6 703 246, ikoo: 3 453 752
Tutkimuksen laatu:	Inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kenttättyöaika:	10.9.2004
Diapositiivit:	MV/RHO 125533: 78
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125534: 83

Peltojen ympäröimällä kallionnyppylällä on rakennusten jäännöksiä. Paikalle on merkitty Kuninkaan kartastoon torppa⁴.

Kallion laella on pohjakaavaltaan L-muotoinen rakennuksen pohja. Kyseessä näyttäisi olevan noin 15 x 12 metriä laaja rakennus, jonka lounaispäässä on noin 4 x 17 metriä laaja siipi. Päärakennus jakaantuu kolme metriä leveällä käytävällä kahteen noin 6 x 12 metriä laajaan osaan. Rakennuksen itä- ja länsiosat erottuvat pohjakaavaltaan suorakulmaisina kumpareina. Rakennuksen sisällä on isoja kiviä. Uuneista ei ole ainakaan maanpäällisiä merkkejä. Rakennuksen jakava käytävä päättyy rakennuksen itä- ja länsiosia yhdistävään seinään. Oviaukon molemmilla puolilla on isot pielikivet. Käytävän pohja on avokalliota.

MV/RHO 125533: 78

Kuva 3: Rakennuksen pohja.
Kuvaaja: V.-P. Suhonen

Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana kohtalaisen hyvät. Rakennuksen päällä kasvaa heinää ja katajaa. Rakennus rajoittuu etelästä avokalliioon ja muualta kuusi-/mäntymetsään.

⁴ Kuninkaan kartasto karttalehti 73.

2.4. Torppa 4

Kunta:	Pernaja
Kylä:	Sarvilahti
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Tyypin tarkenne:	Torpat
Rauhoitusluokka:	II
Ajoitus:	?→1700-luku→?
Peruskartta:	3021 12 Loviisa
Koordinaatit:	Pkoo: 6 702 017, ikoo: 3 454 581
Tutkimuksen laatu:	Inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kenttättyöaika:	13.9.2004
Diapositiivit:	MV/RHO 125533: 79
Mustavalkonegatiivit:	MV/RHO 125534: 84–85

Peltojen kolmelta puolelta ympäröimässä kuusimetsäsaarekkeessa on Kuninkaan kartastoon merkityn torpan jäännös⁵.

Rakennus

Metsikössä on noin 10 x 6 metriä laaja puuntaimien ja aluskasvillisuuden peittämä rakennuksen pohja. Puoli metriä korkea sammaleen peitossa oleva kivijalka erottuu selvästi etelässä ja lännessä. Muualla kivijalka on huomattavasti epämääräisempi. Rakennuksen sisällä on noin 4 x 4 metriä laaja ja metrin korkea kumpare (uuni?). Tiiltä on jonkin verran näkyvissä. Rakennuksen pohjoispäässä on luontainen kohouma, jonka pohjois- ja eteläsivua on muokattu.

MV/RHO 125533: 79

Kuva 4: Rakennuksen pohja.
Kuvaaja: V.-P. Suhonen

⁵ Kuninkaan kartasto karttalehti 73.

Kellari

Rakennuksesta noin 15 metriä koilliseen on pohjakaavaltaan u-muotoinen rinteeseen kaivettu kellari. Kellarin syvyys on noin 5 metriä. Kellarikuoppaa kiertää noin metrin levyinen valli. Valli on kellarin suulla noin metrin korkuinen. Kellari on pensaikon ja kuusien peitossa. Lisäksi kellariin on koottu jonkin verran roskaa.

3. Tulokset

Sarvilahden kartanon ympäristöstä pystyttiin paikallistamaan neljä Kuninkaan kartastoon merkittyä torppaa. Torppien ikää ei ole toistaiseksi selvitetty arkeologian tai arkistotutkimusten avulla. Paikat näyttävät olleet käytössä 1700-luvulta 1900-luvulle saakka. Torppien luona saattaa olla yhä jäljellä jonkin verran 1700-luvun kulttuurikerroksia.

Helsingissä, torstai, 23. joulukuuta 2004

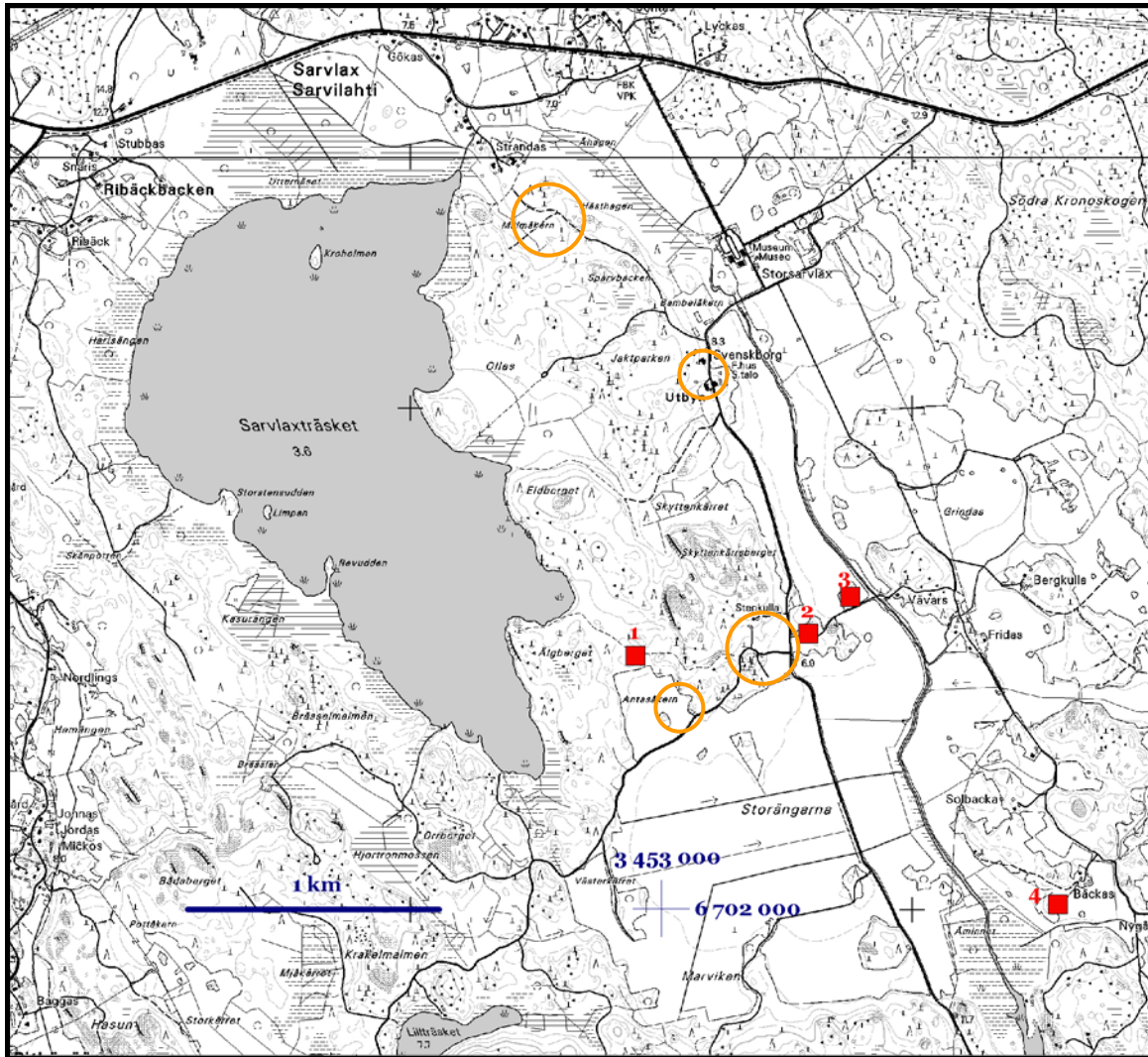
FM Johanna Enqvist

FM V.-P. Suhonen

Pernajan Sarvilahden kartanon torpat J. Enqvist & V.-P. Suhonen 2004

Peruskarttaote

Pk 3021 12 (PerusCD 2002/Museovirasto)

■ = Paikannetut torpat

○ = Kuninkaan kartastoon merkityt torpanpaikat, joista maastossa ei havaittu merkkejä